

Zîhayatta “meşhur havass-ı zâhire ve bâtına duygularından başka, gayr-ı meş'ur, sâika ve şâika hisleri” de bulunduğu haber veriliyor. Bu duyguları ve hisleri açıklar mısınız?

Bilindiği gibi, **havass-ı zâhire**, beş duyu dediğimiz “**görme, işitme, koklama, tatma ve dokunma**” hisleridir. Bunlara zâhir hisler denilmesi, dış dünya ile irtibat halinde olmalarından dolayıdır.

Havass-ı bâtına için yapılan bir sınıflandırma şöyledir: **Akıl, hafıza, hayal, vehim, hiss-i müşterek.**

Vehim kuvvesi, bazılarının sandığı gibi sadece boş kuruntular üreten bir duygu değildir. O da bir batınî kuvve olduğuna göre, onun da çok hikmetleri ve faydaları vardır. İnsan, kuvve-i aklıye ile bilir ki, dünya fanidir ve hayat yolculuğunun sonu ölüme çıkmaktadır. Ama **kuvve-i vahime sayesinde bu dünyaya ölmeyecekmiş gibi çalışabilmektedir.** Keza insanın, bütün organlarını, duygularını ve sıfatlarını kendi malı gibi görmesi, benim elim, benim gözüm, benim kuvvetim diyebilmesi de yine kuvve-i vahime iledir. Aklen bilmektedir ki bunların hepsi emanettir ve birer imtihan aracıdır.

Hiss-i müşterek; “Beş duyunun, dış âlemden aldığı bilgileri kendinde toplayıp, batını duygulara intikal ettiren his.” şeklinde tarif edilmiştir.

Bu sayılanların dışında **şefkat, merhamet, endişe, korku, sevgi** gibi sayılamayacak kadar çok his de vardır.

Aslında bütün zahirî duygular, bir yönleriyle batındır. “**Göz bir hessedir ki ruh bu âlemi o pencere ile seyredir.**”(1) cümlesinde açıkça ders verildiği gibi asıl gören, gözün kendisi değil, ruhtur. Keza, işiten de ruhtur. Bu yönüyle bakıldığında bütün zahiri duygular da ruha bağlıdır ve bu yönleriyle hepsi batındır. Ancak, beş duyu bu madde âlemiyle irtibatlı olduğu halde, meselâ akıl bu âlemlerle bir irtibat halinde değildir. Hafıza ve hayal de öyledir. Bundan dolayı böyle bir ayırım yapılmıştır.

Üstat Hazretleri bu derste saika (sevk edici) ve şaika (şevk ile iş gördüren) iki ayrı hissini de bulunduğunu haber veriyor ve bu hisler için *gayr-ı meş'ur* ifadesini kullanıyor. Yani bu hisler bizim şuur ve irademiz haricinde, bir nevi ilhamla, iş görüyorlar.

Bu konuda [Sorularla Risale](#) sitemizde şu bilgilere yer veriliyor:

"Kuvve-i saika: Şuuru olmaksızın bir şeye sevk olunmaktır. Buna "**sevk-i İlahi**" de denir. İnkarcı filozoflar buna "**sevk-i tabii**" veya "**içgüdü**" adını veriyorlar. Mesela, arının mükemmel ve hikmetli vazifeleri görmesi sevk-i ilâhî olan saikaya güzel bir örnektir. Yani Allah arıya ne yapacağını saika duygusu yönlendiriyor."

"Kuvve-i şaika: Canlılardaki şevk ve motive duygusudur. Allah, mahlukatına yapacağı vazifeleri saika ile bildirirken, o vazifelere karşı istek ve arzuyu da şaika duygusu ile takviye ve teyit ediyor. Bu saika ve şaika duyguları her canlıda aynı derece ve mertebede görünmez. Ama bu duygular insanlarda daha cami ve daha mükemmeldir."

(1) bk. [Sözler, Altıncı Söz.](#)